

Kreikan kriisi – kysymyksiä, vastauksia ja faktoja

Ekonomistit
30.6.2015

Kreikan kansanäänestys – mistä on kyse?

- **Mistä on kyse?**
 - Kreikan parlamentin päätös järjestää kansanäänestys troikan (EU, IMF ja EKP) ja Kreikan neuvottelemasta talouden sopeuttamisohjelman ehdoista yllätti troikan ja rahoitusmarkkinat, ja on lisännyt epävarmuutta Kreikan tilanteesta.
 - Kansanäänestys pidetään sunnuntaina 5.7.
- **Mistä äänestetään?**
 - Kreikan hallituksen mielestä kansanäänestyksessä kysytään kansan mielipidettä troikan esittämästä talouden sopeuttamisohjelman ehdoista.
 - EU:n ja IMF:n kommenttien perusteella aiempi esitys ei välttämättä enää ole voimassa, joten kansanäänestyksessä on enemmän kyse siitä, että haluaako Kreikan kansa jatkaa talouden sopeuttamislinjalla vai ei. Maan hallitus on ei-linjan kannalla.
- **Miten kansanäänestyksessä käy?**
 - Enemmistö kreikkalaisista haluaa Kreikan pysyvän eurossa. Kyselytietojen mukaan kyllä-äännet voittaisivat kansanäänestyksessä.
- **Voidaanko vielä sopia ennen äänestystä?**
 - Yllättävät käännteet ovat mahdollisia. Julkisuudessa on ollut tietoja mahdollisista uusista avauksista.

Kreikan kansanäänestys – Kreikka ja EKP

- **Mitä jos ei-äänet voittavat?**
 - Ei-äänten voittaessa epävarmuus Kreikan talouden suhteen voimistuisi lisää. Samalla todennäköisyys Kreikan euro-erosta kasvaisi selvästi.
- **Mitä jos kyllä-äänet voittavat?**
 - Neuvotteluja pyritään jatkamaan, mutta hallituksen tilanne on hyvin hankala. Epävarmuus voi tässäkin vaihtoehdossa säilyä pitkään.
- **EKP ja Kreikka**
 - Euroopan keskuspankki päätti sunnuntaina pitää Kreikan pankkien hätärahoituksen ennallaan 89 mrd. eurossa. Päätöksen johdosta Kreikan liikepankit eivät saa uutta rahoitusta Kreikan keskuspankista. Estääkseen talletuspaon ja pääomien ulosvirtauksen Kreikan finanssiviranomainen päätti pitää maan pankit suljettuina ainakin maanantaihin 6.7. asti. Myös Ateenan pörssi pysyy kiinni.
- **Miten käy EKP:n hätärahoituksen suhteen?**
 - Tiedotteessaan EKP päätti pitää Kreikan liikepankkien hätärahoituksen ennallaan toistaiseksi. Kreikan finanssiviranomaisten päätös pitää Kreikan pankit kiinni yli kansanäänestyksen puhuu sen puolesta, että EKP pitää pankkien hätärahoituksen nykytasolla äänestyksen yli.

Kreikan kansanäänestys – markkinareaktiot

- **Rahoitusmarkkinareaktiot**

- Markkinareaktioiden perusteella voidaan todeta, että markkinoilla nähdään Kreikka-kriisi pitkälti Kreikan omana ongelmana ja tartuntavaaran riski muihin maihin on vähäinen.
- Euroopan rahoitusmarkkinat eivät ole yhtä alttiit vaikutuksille Kreikasta kuin aiemmin. Eurooppalaisten pankkien taseita on vahvistettu, EKP ja EVM ovat toimintavalmiudessa jos tilanne alkaa kärjistyä.
- Epävarmuus lisääntyy silti, mikä lisää heiluntaa ja turvasatamakysyntää.
- Ateenan pörssin kiinni pitäminen estää jyrkän pörssikurssien laskun Kreikassa.

- **Vaikutukset talouskasvuun**

- Pitkittyessään Kreikan tilanteen kriisiytyminen voi heikentää kotitalouksien ja yritysten luottamusta euroalueella. Luottamuksen heikentyminen näkyy kotitalouksien kulutuksen laskuna ja yritysten vähäisempinä investointeina ja rekrytoineina. Euroalueen talouskasvun hidastuminen heijastuisi myös Suomeen.

- **Kreikka ja IMF**

- Kreikan talouden sopeuttamisohjelma päättyy tiistaina 30.6., jolloin erääntyy 1.6 mrd. euron laina IMF:lle. Kreikka on ilmoittanut, ettei se maksa erääntyvää lainaa IMF:lle. Kreikasta tulee ensimmäinen kehittynyt talous, joka jättää lainaerän maksamatta IMF:lle.
- Lainan laiminlyönti ei kuitenkaan tarkoita, että IMF luokittelisi Kreikan valtion saman tien maksukyvyttömäksi. IMF:ssä prosessi kestää kuukauden verran ennen kuin Kreikan valtio luokitellaan maksukyvyttömäksi.
- Kreikan jättäessä maksamatta IMF:lle tänään, IMF ei voi sääntöjensä mukaan antaa lisää tukea. Kreikan pitää hoitaa velkarästinsä ennen kuin IMF voi olla taas mukana rahoituskuvioissa.

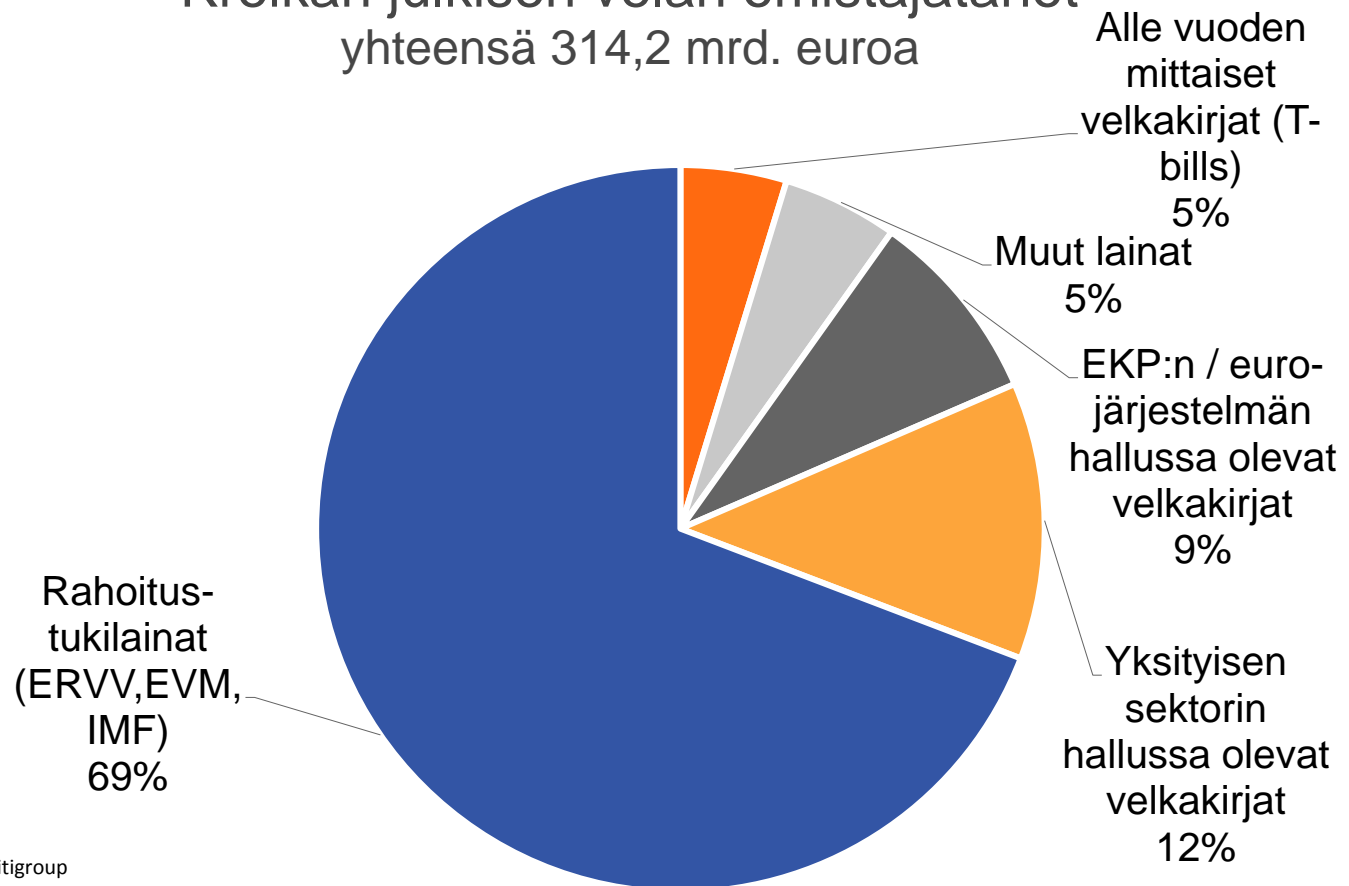
Kreikan kansanäänestys – vaikutukset suomalaisille kotitalouksille

- **Matkustaminen ja lomailu Kreikassa vaikeutuu**
 - Välittömin vaikutus kriisillä on sellaisiin suomalaisiin, jotka parhaillaan viettävät kesälomaansa Kreikassa. Kreikan pankkien sulkeminen ja käteisen rahan nostorajoitukset rajoittavat eniten kreikkalaisia itseään (nostorajoitus 60 € pvä, rajoite ei kuitenkaan koske turisteja eikä eläkkeiden nostajia), mutta sivuvaikutuksia on kaikille maassa oleskeleville. Rahaliikenne ei toimi normaalisti. Käytännössä Kreikkaan matkustavia suomalaisia pyydetäänkin huomioimaan normaalia suurempi käteisen rahan tarve. Joitakin ongelmia korttimaksamisen kanssa on jo lomakohteissa ilmennyt. Matkailijat joutuvat varautumaan myös ongelmiin kohteiden retkijärjestelyissä ja niiden maksamisessa. Pitkää pinnaa vaaditaan.
 - Myös levottomuuksien ja mielenilmausten lisääntyminen Kreikassa sen myötä, että pankit ovat kiinni ainakin ensi viikon maanantaihin asti, ovat mahdollista ja jopa todennäköisiä.
- **Varallisuusarvoissa voimakasta heiluntaa**
 - Selvimmin kriisi näkyy suomalaisten ja eurooppalaisten osakemarkkinoiden ja valtionvelkakirjamarkkinoiden heiluntana ja epävarmuutena. Tämä voi näkyä kotitalouksien sijoitusten, kuten rahastojen arvostusten vaihteluina.
- **Euribor-korot pysyvät matalina**
 - Euribor-korkotaso, johon useimmat suomalaiset asuntolainat on liitetty, määräytyy EKP:n rahapoliittisten toimien mukaan. EKP on puolestaan sitoutunut matalan korkotason ylläpitämiseen vallitsevassa suhdannetilanteessa.

Faktoja Kreikan velkaongelmista

Kreikan velkojat pitkälti ulkomaisia julkisen sektorin tahoja

Kreikan julkisen velan omistajatahot yhteensä 314,2 mrd. euroa

Lähde: Citigroup

Kaksi rahoitustukipakettia Kreikalle

- **Kuinka paljon Kreikkaa on rahoitettu?**
 - Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja euromaat ovat antaneet Kreikalle rahoitusapua kahdesti. Rahoitustuen vastikkeeksi Kreikan sopeuttaa talouttansa.
 - Vuoden 2010 toukokuussa euromaat antoivat Kreikalle 80 mrd. euroa kahdenvälistä lainaa ja IMF 30 mrd. euroa. Ensimmäisen tukipaketin lainaerät oli tarkoitus maksaa 2010 toukokuun ja 2013 kesäkuun välillä. Ensimmäisestä tukipaketista Kreikalle lainattiin 73 mrd. euroa.
 - Maaliskuussa 2012 euromaiden valtiovarainministerit hyväksyivät Kreikan toisen rahoitustukipaketin. Euromaat ja IMF lainasivat Kreikalle ensimmäisen tukipaketin jakamattomien erien lisäksi 130 mrd. euroa uutta rahoitusta.
 - Yhteensä toisessa tukipaketissa Kreikka sai rahoitusta 164,5 mrd. euron edestä vuoden 2014 loppuun asti. Euromaiden osuus, joka toteutettiin Euroopan rahoitusvakaussäätöjärjestelmän kautta, oli 144,7 mrd. euroa ja IMF:n 19,8 mrd. euroa.
 - Yhteensä euromaat ja IMF ovat lainanneet Kreikalle 237,5 mrd. euroa (73 mrd. euroa + 164,5 mrd. euroa).

Toista tukipakettia jatkettu vuodelle 2015

- **Mikä on tilanne toisen tukipaketin suhteen?**
 - Kreikan talouden sopeuttamisohjelman piti päättyä vuoden 2014 lopussa, mutta sitä sovittiin jatkettavaksi vuoden 2015 kesäkuun loppuun. Kreikalta on saamatta vielä noin 7,2 mrd. euroa rahoitustukea toisesta lainaohjelmasta. Rahoitustukierä maksetaan vain, jos Kreikka pääsee IMF:n ja euromaiden kanssa sopuun talouden sopeutustoimista.

Velkajärjestelyt laskivat Kreikan velkataakkaa

- **Velkajärjestelyt**

- Maaliskuussa 2012 Kreikan yksityisen sektorin velkojen velkoja järjesteltiin uudelleen. Yksityisten sijoittajien hallussa olleista velkakirjoista 205,6 mrd. euroa olivat kelpollisia velkojen uudelleen järjestelyyn. Tästä summasta 95,7 prosenttiin (eli 197 mrd. euroa) tehtiin velkakirjojen vaihtosopimus (bond swap). Tämä laski 53,5 prosentilla Kreikan yksityisen sektorin velkojen velan nimellisarvoa, mikä vastaa 107 mrd. euron laskua Kreikan valtion velan määrässä.
- Velkojen järjestelyn tavoitteena oli saada Kreikan julkinen velka takaisin kestäväälle polulle. Tavoitteena oli, että Kreikan julkisen velan velkasuhde laskisi alle 120 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2020 mennessä.
- Joulukuussa 2012 Kreikassa toteutettiin velkojen takaisinosto (debt buyback), jossa Kreikan valtio osti takaisin sen liikkeelle laskemia velkakirjoja. Velkojen takaisinosto laski Kreikan nimellisen velan määrää 21 mrd. eurolla.
- Loppuvuodesta 2012 euromaiden valtiovarainministerit päättivät, että Kreikan ja euromaiden kahdenvälisen tukilainojen korkoja leikataan ja korkojen perimistä lykätään 15 vuodella. Myös Euroopan rahoitusvakaussäätövelvoitteiden tukilainojen korkojen perimistä lykättiin 10 vuodella. Lisäksi euromaiden keskuspankkien tulot Kreikan valtionlainoista kanavoidaan Kreikalle.

Kreikka ja EKP

- **Kreikka ja EKP**

- Euroopan keskuspankki ei ole vuoden 2015 helmikuun alusta lähtien enää hyväksynyt Kreikan valtion velkakirjoja pankkien EKP-lainojen vakuudeksi.
- Tämä toimenpide on vaikeuttanut kreikkalaisten pankkien tilannetta ja varainhankintaa.
- EKP katsoo, että Kreikan uuden hallituksen toimien johdosta Kreikka ei enää noudata talouden sopeuttamisohjelmaa ja näin edellytykset eivät enää päde poikkeussäännölle, jonka avulla kreikkalaiset pankit ovat voineet käyttää valtionlainoja vakuutena keskuspankkirahoituksessaan huolimatta niiden roskalainaluokituksesta.
- Kreikkalaispankit ovat joutuneet turvautumaan Kreikan keskuspankin tarjoamaan hätärahoitukseen (Emergency Liquidity Assistance, ELA). Hätärahoituslainoissa on korkeampi korko (1,55 %) kuin EKP:n lainoissa (0,05 %).
- Kreikan keskuspankki tarjoaa hätärahoitusta maansa pankeille, mutta EKP:n neuvostolla on viimeinen sana hätärahoituksen suhteen.

Suomen valtion Kreikka-sitoumukset

- Saatavat ja vastuut Suomen osuus (31.12.2014)
 - ERVV:n lainat Kreikalle (II vakautusohjelma) 2,74 mrd. euroa
 - Kahdenväliset lainat Kreikalle (I vakautusohjelma) 1,005 mrd. euroa
 - IMF:n rahoitustuki Euroopan kriisimaille: Kreikka 0,148 mrd. euroa
 - Suurin osa myönnettyistä vastuista on Suomen valtion antamia takauksia ERVV:lle, yhteensä noin 7 mrd. euroa
- Vakuudet
 - Suomen valtio on saanut Kreikan toisen ohjelman osalta vakuudet, joiden määrät perustuvat ERVV:n myöntämien lainojen määriin. Vakuutta on kertynyt markkina-arvoltaan Kreikan ohjelmassa noin 930 miljoonaa euroa vuoden 2014 loppuun mennessä.